

Спомени на проф. Пантелей Попов

С Асен Хаджиолов се запознах в качеството си на демонстрант в Катедрата по химия (1948 г.). Групата на Асен включваше Гого Саев, Любо Сираков, Меглена Ачкова, Венчето Берова, Лили Цветкова и други бъдещи светила на науката и бъдещи професори. Интересът ни към биохимията и общите познати допринасяха за поддържането на контакт, но Комисията по разпределението на завършващите медицина ни раздели окончателно. Аз бях разпределен във войсково поделение в Кюстендил и навлякох военната униформа на старши лейтенант от медицинските войски, а Асен две години по-късно беше разпределен в санепидстанцията на Сандански (или Гоце Делчев, вече не помня), но за няколко месеца, а след това беше изтеглен като аспирант към Катедрата по биохимия на Софийския медицински институт. През 1955 г. се завърнах в София, все още военен, като завеждащ хигиенната, а след това радиационно-хигиенната лаборатория на Софийския СЕО (санитарно-епидемиологичен отряд). По това време Асен Хаджиолов беше главен асистент в Катедрата по биохимия, вече утвърден учен международен авторитет. Разбрал, че през 1962г. заминавам на тримесечен курс по радиационна хигиена в Москва, Асен дойде в къщи и ми даде дълъг списък на негови познати - биохимици в Москва, с които да се запозная (сред другите А. С. Спирин и Г. П. Георгиев). По това време, а и сега, „врзките” с известни учени ревниво се пазеха, а Асен, без да съм го молил, сам ми предлагаше да ме свърже с двама от най-перспективните съветски биохимици. И двамата впоследствие станаха академици на АНССР (сега РАН). Две години по-късно, когато преминах на изследователска работа в НЕЛ - Радиобиология на ВВМИ, Асен ни предложи (на мен и съпругата ми Калина Вапцарова) да поемем изследователската работа в областта на индуцируемите ензими. Запознавайки се с получените резултати, той стана научен ръководител на нашите кандидатски дисертации. Половин година работих в секцията на Асен в ИБМ. Това ми даде възможност отблизо да се запозная със стила му на работа - вискателност, съчетана с доброжелателност, изискването за методична изпипаност, организираност и дисциплина при работата, необичайната му способност за яснота и сбитост на изложението и обсъждането на получените резултати. Асен беше не само образец експериментатор, но той беше и един великолепен лектор. Изслушах целия му курс по молекулни основи на генетиката, четен на студентите от Биологическия факултет. Лекциите му бяха образец на ясно и поглъщащо вниманието представяне и на най-сложните въпроси. Трябва да се отбележи, че това беше плод на усърдна подготовка, той нищо не оставяше на вдъхновение или случайност. Асен беше, освен това и роден организатор на науката. Не случайно, в битността си на министър на образованието и науката, той създаде НФНИ (Националния фонд за научни изследвания), който съществува и до ден днешен, въпреки всички превратности на прехода. По тази причина и днес всички изследователи, чийто проекти са финансирани от НФНИ с благодарност и уважение трябва да си спомнят името на този забележителен български учен академик Асен Хаджиолов.

Спомени на доц. Калина Вапцарова

Академик Асен Хаджиолов - поклон учителю, липсваш ни много приятелю!!!

За академик Асен Хаджиолов мога да пиша само в множествено число, от мое име и от името на съпруга ми, д-р Пантелей Попов, защото той беше първият, който благослови създаването на нашето семейство там в една от лабораториите на Катедрата по биохимия. Нещо повече Асен Хаджиолов определи пътя на нашата научна дейност, той ни повери за разработка една от своите идеи и това бе индуцируемите ензими като средство за изучаване регулацията на генната транскрипция и стана ръководител на нашите аспирантури.

Асен Хаджиолов беше харизматична личност, увличаща със своите широки интереси и познания в областта не само на науката, но и на културата и изкуството, съпроводени със смела критичност, включително и към политически събития Той беше белязан от съдбата за учен, който можеше да влиза в диалог с природата, да има онази вгълбеност, проникателност и талант на откривателя.

Асен Хаджиолов беше еталон на ръководител с изключителна работоспособност, с търпението да изслушва и дискутира, притежаващ желязна последователност и възискателност, но и с рядкото за България качество да дарява идеи, доверие, да създава научни колективи, да определя тяхната тематика. Така, привличайки орисаните в Катедрата по биохимия студенти кръжочници в Института по молекулярна биология на БАН, той създаде най-добрата школа от молекулярни биолози в страната, която със своята научна продукция (статии, ревюта, монографии най-кратко казано в областта на зреенето на рибозомата РНК, нейната структура и гените, които я кодират) създаде школа по биогенеза на рибозомите с международна известност и авторитет.

През 1976 г. в кабинета на проф. Жак Ханун в Париж ми бе отправен въпросът: "Познавате ли Хаджиолов", утвърдителният отговор бе приет със задоволство и с обяснението, че който от България не познава Хаджиолов, значи не е запознат с биохимията и молекулярната биология и не заслужава внимание. Многократно в чужбина съм била свидетел на завоювания от Асен Хаджиолов авторитет, който му позволи също да организира няколко пъти в България Nucleolar Workshop, посетени от най-известните молекулярни биолози.

В негова памет международната общност посвети цяла книжка на списанието "Chromosoma".